ROK X

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

№ 2

WARSZAWA, DNIA 15 STYCZNIA 1935 R.

PRZEMYSŁ CHEMICZNY W R. 1934

Rok 1934 zaznaczył się w przemyśle chemicznym — z nielicznemi tylko wyjątkami — korzystniejszą naogół sytuacją, niż rok 1933. Wzrost obrotów w tonnażu ocenić można na 15%, wzrost obrotów w wartości — na 5%. Niewspółmierność tych obydwu liczb wskazuje, że spadek cen w przemyśle chemicznym postępował nadal, nie osiągając jednak tej ostrości, która była znamienną cechą ruchu cen w roku 1933, a zwłaszcza 1932.

O poprawie sytuacji świadczą też inne okoliczności, jak wzrost ilości zatrudnionych w przemyśle chemicznym robotników (z 26.765 w październiku r. 1933 do 28.554 w październiku r. 1934), lub wzrost ilości przepracowanych robotniko-godzin (wskaźnik za październik r. 1933 — 78,3; za październik r. 1934 — 84,3).

Najcharakterystyczniejszym jednak przejawem żywotności naszego przemysłu w r. 1934 było niewątpliwie podjęcie produkcji dość poważnego zespołu artykułów chemicznych, dotychczas w Polsce niewyrabianych. Na odcinku środków pomocniczych dla włókiennictwa wskazać trzeba rozpoczęcie fabrykacji wodorosiarczynu sodowego (hydrosulfitu) i jego formalinowych połączeń (rongalitu); hydrosulfit importowany był dotychczas wyłącznie z zagranicy. Skala wytwarzanych w kraju półproduktów organicznych, służących do wyrobu barwników, rozszerzyła się na kilkanaście nowych artykułów z naftolami i naftyloaminą na czele, obejmując obecnie powyżej setki półproduktów szeregu aromatycznego. Jest-to jeden krok dalej ku uniezależnieniu naszego przemysłu barwnikarskiego od przywozu półproduktów z zagranicy. Przemysł farmaceutyczny również wypuścił na rynek większą ilość nowych preparatów, wśród których przedewszystkiem wskazać trzeba cementy dentystyczne oraz dalsze połączenia kwasu salicylowego. W r. 1934 rozwinęła się poważniej wytwórczość sztucznych mas plastycznych, opartych na fenolach (bakelit i t. p.), która zapoczątkowana była wprawdzie we wcześniejszych latach, jednak dopiero w roku ubiegłym zaopatrzyła rynek w towar. Ponadto, zapoczątkowano produkcję szeregu innych artykułów chemicznych, mniejszego stosunkowo znaczenia, jak rozpuszczalniki, pewne sole nieorganiczne i t. d. Na podkreślenie zasługuje też polepszenie gatunku lub wprowadzenie nowych odmian w zakresie dawniej produkowanych towarów.

Fakty powyższe mają poważne znaczenie nietylko dla rozwoju przemysłu chemicznego w Polsce. Są również pozytywną pozycją w pracach nad utrzymaniem aktywności naszego bilansu handlowego, gdyż pozwalają na zastąpienie importu towarami własnej produkcji.

Eksport polskiego przemysłu chemicznego w r. 1934 utrzymał się mniej więcej na poziomie roku poprzedzającego. Wprawdzie wartość jego jest nieco niższa (spadek wynosi ok. 10%), równoczesny jednak wzrost wywozu w tonnażu zgórą o 20% dowodzi, że nadążamy skutecznie za kształtowaniem się cen na rynkach międzynarodowych, broniąc sumy globalnej w bilansie handlowym. Lista wywożonych z Polski artykułów chemicznych uległa dalszemu rozszerzeniu, polskie zaś towary chemiczne docierają obecnie do najodleglejszych rynków świata.

Wzrastające na świecie tendencje autarchiczne i zamykanie granic nietylko już ze względu na bilans handlowy, ale również z uwagi na powstawanie własnych produkcyj zagranicą jest dla naszego wywozu chemicznego szczególnie dotkliwe. Mimo te wszystkie okoliczności, bilans handlowy polskiego przemysłu chemicznego polepszył się zarówno dzięki utrzymaniu dotychczasowego wywozu, jak przedewszystkiem może dzięki wstrzymaniu zbędnego już teraz importu, naskutek uruchomienia nowych działów produkcji.

Nie zanotowaliśmy natomiast w roku ubiegłym powstania żadnej nowej fabryki chemicznej, co jednak na tle ogólnej niesprzyjającej podobnym poczynaniom konjunktury jest zjawiskiem zrozumiałem. Istniejące w przemyśle chemicznym porozumienia producentów odegrały naogół w r. 1934 pozytywną rolę, niektóre jednak uległy rozwiązaniu, zwłaszcza jeśli chodzi o porozumienia między producentami krajowymi. Natomiast porozumienia międzynarodowe raczej się wzmocniły, wpływy zaś polskie na tym terenie wzrosły.

Trudno stawiać jest prognostyki na r. 1935. Jeżeli jednak w r. 1933 osiągnięto w przemyśle chemicznym pewnego rodzaju stabilizację, przez wstrzymanie spadku produkcji i zbytu w porównaniu z r. 1932, rok zaś ubiegły zaznaczył się ogolnem zwiększeniem wytwórczości w stosunku do r. 1933, to z dużą dozą prawdopodobieństwa przewidywać można, że jeśli tylko żadne nieprzewidziane okoliczności nie wpłyną na zasadniczą zmianę sytuacji: wówczas przemysł chemiczny nadal rozwijać się będzie.

INFORMACJE EKSPORTOWE

Zanotowane zostały następujące zmiany przepisów celnych i reglamentacyjnych (NNr.: 1 i 2 „Informatora Eksportowego").

Brazylja. Rozporządzeniem Banco de Brasil z dniem 10 grudnia 1934 r. zmieniony został system przydziału dewiz, pochodzących z eksportu kawy na pokrycie należności z importu zagranicznego. Nowe rozporządzenie wymienia kilkanaście państw, dla których zarezerwowano 85% ogólnej ilości dewiz. Dla pozostałych krajów, wśród których znajduje się Polska, dewizy będą przydzielane według dotychczasowego systemu z 15% pozostałych walut. Ze względu na istnienie układu angielsko - brazylijskiego, zastrzegającego przydział wolnych dewiz, w pierwszym rzędzie na pokrycie należności Wielkiej Brytanji, zaliczonej do grupy krajów niewymienionych, uzyskanie przydziału dewiz na pokrycie należności polskich ulegnie znacznemu utrudnieniu.

Danja. Projektowane są zmiany ustawy o reglamentacji przywozu.

Estonja. Wprowadzono reglamentację przywozu jedwabiu sztucznego oraz farb organicznych i syntetycznych.

Holandja. Na podstawie rozporządzenia o nowych przepisach, mających regulować wwóz skontyngentowanych towarów, kontyngent na przywóz nawozów sztucznych na pierwsze półrocze 1935 roku został wyznaczony w wysokości 50%, przyjmując za podstawę obliczeń pierwsze 6 miesięcy 1933 roku.

Łotwa. W świadectwach pochodzenia towarów polskich, importowanych na Łotwę, powinno być stwierdzone, że zostały one wyprodukowane lub przetworzone w Polsce, przyczem conajmniej 50% ich wartości przypada na surowce polskie lub polskie koszty przeróbki.

Włochy. Dekretem z dnia 15 grudnia 1934 r. zmienione zostało cło na ultramarynę, które przedstawia się obecnie następująco: cło zasadnicze 55 lirów od 100 kg, mnożnik 2,5. Z dniem 24 grudnia ub. r. wprowadzono nowe stawki celne na krezol i kwas karbolowy surowy i oczyszczony.

Argentyna. Upływający z dniem 31 grudnia 1934 r. termin obowiązywania dodatkowej opłaty celnej w wysokości 10% ad valorem od wszystkich importowanych towarów został przedłużony na rok 1935.

Palestyna. Z dniem 15 grudnia 1934 r. wprowadzony został węgiel drzewny na listę towarów wolnych od opłaty celnej.

Szwajcarja. Projektowane jest podwyższenie cła na makuchy z 6 na 7 fr. szw. od 100 kg.

Firma amerykańska interesuje się objęciem przedstawicielstwa polskiej wytwórczości artykułów chemicznych i farmaceutycznych.

Firma włoska interesuje się objęciem przedstawicielstwa polskiej fabryki ekstraktów garbarskich.

W urzędowym Dzienniku Palestyńskim „The Palestine Gazette" ukazało się nowe rozporządzenie, zawierające pewne przywileje przy rejestracji znaków handlowych w Palestynie dla tych państw, które zawarły z Palestyną konwencję co do wzajemnej ochrony tych znaków. Ustawa przewiduje, że każda firma kraju, który posiada konwencję z Palestyną, ma prawo do pierwszeństwa przy rejestracji swego znaku handlowego. Ze względu na brak dotychczas konwencji pomiędzy Polską i Palestyną firmy eksportowe polskie, w zrozumieniu własnego interesu, nie powinny zaniedbać rejestracji swego znaku we właściwym czasie, gdyż w wypadku zarejestrowania takiego samego lub podobnego znaku przez inną firmę — eksporter polski musi być narażony na konfiskatę wysłanego towaru przez władze palestyńskie i konieczność zmiany marki swego towaru przy dalszym eksporcie.

Zwracamy uwagę na raporty dotyczące: możliwości eksportu wyrobów przemysłu perfumeryjno-kosmetycznego w Finlandji, oraz na Przepisy Dewizowe i Kompensacyjne we Włoszech. (Nr. 2 „Informatora Eksportowego").

KRONIKA

Towarzystwo Wystaw i Targów w Gdyni (Gdynia, ul. Kilińskiego 12) zawiadamia nas, że tegoroczna Wystawa Przemysłowo-Rzemieślnicza w Gdyni odbędzie się w czasie od 29 czerwca do dn. 1 września. Bliższych informacyj udziela i zgłoszenia przyjmuje Towarzystwo Wystaw i Targów w Gdyni.

W biurze Związku Przemysłu Chemicznego są do przejrzenia katalogi ostatnich wydawnictw angielskich w zakresie technologji chemicznej.

W wyniku zakończonych już wyborów ogólnych do Izb Przemysłowo-Handlowych, zostali wybrani następujący radcowie, działający w przemyśle chemicznym:

w Warszawie — p. Dr. Józef Landau, Prezes Związku Przemysłu Chemicznego, Dyrektor Sp. Akc. „Strem" i p. Ludwik Kozłowski, Dyrektor Sp. Akc. „L. Spiess i Syn";

w Sosnowcu — p. Dr. Artur Likiernik, Dyrektor Sp. Akc. „Radocha" i p. Dr. Jakób Potok, Dyrektor Sp. Akc. „J. D. Potoka Synowie";

w Katowicach — p. Inż. Eugenjusz Kwiatkowski, Naczelny Dyrektor Zjedn. Fabryk Związków Azotowych w Chorzowie i w Mościcach;

w Poznaniu — p. Dr. Jan Piotrowski, Dyrektor Sp. Akc. „Stomil" i p. Henryk Żak, właściciel firmy „H. Żak";

w Krakowie — p. Inż. Wiktor Scherer, Przewodniczący Sekcji Perfumeryjnej Związku Przemysłowców w Krakowie;

w Wilnie — p. Inż. Saul Trocki, Dyrektor Tow. Akc. Kurlandzkiej Olejarni i Prezes Związku Olejarni Polskich

Ponadto, do Izby Przemysłowo - Handlowej w Gdyni powołany został w trybie wyborów zrzeszeniowych p. Inż. Jan Podraszko — z ramienia Związku Olejarni Polskich.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Ust. Nr. 101 z dn. 31 grudnia 1934 r. ukazało się pod poz. 957 Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 28 grudnia 1934 r. o złączeniu Państwowych Zakładów Badania Żywności i Przedmiotów Użytku z Państwowym Zakładem Higjeny.

Stosownie do przepisów tego Rozporządzenia, samodzielnie dotychczas istniejące Zakłady Badania Żywności zostały organizacyjnie połączone z Państwowym Zakładem Higjeny.

OD REDAKCJI

Pragnąc uzupełnić prowadzony przez nas od chwili założenia czasopisma dział orjentacyjnych notowań cen artykułów przemysłu chemicznego, wprowadzamy do tego działu pewną inowację. Mianowicie, dotychczasowe notowania, oparte na wiadomościach pochodzących od producentów artykułów chemicznych, będą się ukazywały nie w każdym numerze naszego wydawnictwa, lecz drukowane będą co drugi numer (raz na miesiąc). Również co miesiąc, w numerach gdzie nie będą drukowane zestawienia cen według dotychczasowego schematu, ogłaszać będziemy ceny orjentacyjne artykułów chemicznych, według notowań większych domów handlowych, zajmujących się sprzedażą artykułów chemicznych. Sądzimy, że zestawienia obydwu powyższych elementów złożą się może na pełniejszy obraz ruchu cen artykułów chemicznych w Polsce, niż to miało miejsce dotychczas.

Już w obecnym numerze „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" ogłaszamy pierwsze zestawienie cen według notowań domu handlowego „Edward Groniowski" w Warszawie, w następnym numerze ogłoszone będą ceny według dawnych wzorów, w oparciu o informacje pochodzące od producentów.

Fabryki, zrzeszone w Związku Przemysłu Chemicznego, równocześnie z niniejszym numerem „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" otrzymują odbitkę referatu p. Dr. Stefana Otolskiego „Polski przemysł farmaceutyczny". Referat ten wygłoszony był w końcu roku ubiegłego na posiedzeniu Sekcji Przemysłowej Polskiego Towarzystwa Chemicznego, jako drugi w kolejności odczytów, poświęconych monograficznemu opisowi poszczególnych działów wytwórczości chemicznej.

NA MARGINESIE

Mieliśmy możność przestudjowania Sprawozdania Inspekcji Pracy, przedłożonego Panu Ministrowi Opieki Społecznej przez Głównego Inspektora Pracy z działalności w r. 1933. Dość gruby tom dokładnie analizuje zarówno rozporządzenia z zakresu ustawodawstwa ochronnego, jak poczynania administracyjne, jak wreszcie — działalność Inspekcji w zakresie higjeny pracy, służby bezpieczeństwa, zatargów zbiorowych i t.d.

Należy stwierdzić, że Sprawozdanie opracowane jest bardzo starannie i przejrzyście, a różne tematy, w których uwydatnia się przeciwległość interesów pracy i kapitału, są zredagowane zupełnie objektywnie. Na tle tego umiaru i dokładności odbija się jednak ujemnie treść rozdziału, poświęconego ochronie pracy kobiet i młodocianych. Trzeba skonstatować z ubolewaniem, że polemiczny ton niektórych ustępów tego rozdziału i pewien specyficzny wyraz niechęci do całego przemysłu nasuwają w pierwszej chwili przypuszczenie, że się czyta szpaltę jednego z krańcowo-radykalnych organów prasy codziennej, nie zaś poważne wydawnictwo Ministerstwa Opieki Społecznej.

Zacytujemy parę przykładów. Sprawozdanie ujawnia, że w ostatniem pięcioleciu procentowy stosunek chłopców i dziewcząt do ogółu zatrudnionych spadł silnie: z 6,9% do 2,9%. Jest to objaw dodatni, który wszystkich powinien natchnąć zadowoleniem. Sprawozdanie jako główną przyczynę ewolucji wskazuje potanienie siły roboczej pracownika dorosłego — wobec czego nie opłaca się zatrudniać większej liczby młodzieży. Ale dodaje komentarz: „Jasną się więc dziś staje niesłuszność argumentów przemysłu, usiłującego w okresie dobrej konjunktury udowodnić, że motywem zatrudniania nadmiernej liczby młodocianych były nie względy finansowe, ale względy techniczne — konieczność pracy młodzieży przy specjalnych robotach, do których dorosły pracownik jakoby się nie nadawał".

Na następnej stronicy podana jest historja, mająca „świadczyć wymownie, jak zła wola przedsiębiorstwa może sparaliżować akcję ochrony macierzyństwa robotnicy wewnątrz fabryki". Czytamy w tej „historji", że Inspekcja zmierzała do zmuszenia pewnej fabryki do założenia stacji opieki lotnej, a nie mając podstaw prawnych do wydania takiego zarządzenia, formalnie wydała nakaz w sprawie założenia żłobka, aczkolwiek wiedziała dobrze, że robotnice nie będą przynosić dzieci do żłobka. Sprawozdanie miota gromy na fabrykę, że zastosowała się do nakazu Inspekcji i założyła instytucję niepotrzebną...

CENY NIEKTÓRYCH ARTYKUŁÓW CHEMICZNYCH W/G NOTOWAŃ FIRMY EDWARD GRONIOWSKI W WARSZAWIE, Aleja Jerozolimska 65

	Cena w zł. za 1 kg.
Ałun chromowy	0.80
Ałun krystaliczny	0.50
Antychlor krystaliczny	0.45
Biel cynkowa	0.85
Biel ołowiana	1.60
Boraks krystal.	1.15
Cerezyna biała II gat.	1.75
Cerezyna żółta	1.55
Chlorek magnezu	0.30
Chlorek baru	0.75
Chlorek wapna	0.40
Chlorek wapnia	0.28
Dwuchromian potasu	2.25
Dwuchromian sodu	1.80
Degras orygin. Stadlera	1.50
Dekstryna biała	0.50
* Esencja octowa 80%	2.70
Emetyk	8.—
* Formalina 40%	2.20
Fosforan sodowy 3[1] zasadowy	1.60
Fenol krystal.	3.30
Fluorek sodu	2.20
Glukoza	0.48
Kaolina	0.15
Kreda zwykła szlamowana	0.10
Kalafonja amerykańska „Hercules" N. jasna	0.78
* Kwas octowy 30% techn.	1.—
Kwas mrówkowy	2.45
Kwas mlekowy 50%	1.50
Kwas mlekowy 80%	3.—
* Kwas fosforowy chem. czysty	4.50
* Kwas fosforowy techniczny	3.50
Kremotartar	2.50
Kwas cytrynowy	4.85
* Kwas solny techn.	0.17
Kwas winowy kryst.	5.25
Litopon 30%	0.72
Minja ołowiana prawie chem. czysta	1.15
Minja żelazna	0.40
Nadboran sodowy	4.10
Nadmanganian potasu	3.50
Naftalin	0.60
Nigrozyna wodna	7.—
Nigrozyna tłuszczowa	12.—
Olej rycynowy	1.30
Olej kostny	4.50
Olej turecki 50%	0.80
Olej turecki 80%	1.40
Oropon (bejca dla skór)	2.20
Octan sodu	1.95
Ozokeryt czarny	2.50
Ozokeryt bielony	4.—
Parafina w taflach	1.14
Perhydrol 30%	3.20
Siarka	0.36
Siarczan glinu	0.26
Siarczan żelaza	0.16
Sól szczawikowa	1.80
Sól glauberska kryst.	0.10
Sól gorzka	0.22
Sadze angielskie	1.75
Tłuszcz z wełny	0.80

Ceny powyższe są cenami hurtowemi i rozumieją się za 1 kg loco skład Warszawa wraz z opakowaniem; ceny za produkty oznaczone gwiazdką, rozumieją się bez opakowania.

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Barwniki i półprodukty organiczne:
„PRZEMYSŁ CHEMICZNY, BORUTA Sp. Akc.", Zgierz, tel. Łódź 121-01; Warszawa, Piusa XI. 3. m. 8, tel. 8-38-78.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA" Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.
ZAKŁADY CHEMICZNE W WINNICY, S. A. Winnica, poczta Henryków k/Warszawy, tel. I-a podm. 17. Biuro sprzedaży: Inż. Oskar Gross, Łódź, Gdańska 81, tel. 186-12.

Chlorek wapna bielący.
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Chlorek wapnia ($CaCl_2$):
ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE". Warszawa, Czackiego 14, tel. 5-91-24.

Farmaceutyczne przetwory:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.
„Fr. KARPIŃSKI Spółka Akcyjna", Warszawa. Wolność 9, tel. 11-06-00.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa. Mazowiecka 7, tel. 584-30.

Przem. Tłuszcz. „SCHICHT-LEVER" Sp. Akc., Warszawa, Nowy Zjazd 1, telefony 605-77, 605-99.

Gumowe artykuły techniczne:
Sp. Akc. „WOLBROM", Warszawa. Leszno 15, tel 11.06-81.
Zakł. Kauczukowe „PIASTÓW" Sp. Akc., Warszawa, Złota 35, tel. 533-49.

Jedwab sztuczny:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.
FABRYKA PRZĘDZY I TKANIN SZTUCZNYCH „CHODAKÓW", Sp. Akc., poczta Sochaczew. Tel. Sochaczew 81.

Karbid:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Klej kostny i skórny:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 584-30.

Kwaśny węglan sodowy (bicarbonat):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14 tel. 591-24.

Oleina zwierzęca:
Sp. Akc. „STREM". Warszawa, Mazowiecka 7. tel. 584-30.

Słomka i włosie wiskozowe:
Sp. Akc. TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Smoła pierwszorzędowa:
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 591-24.

Soda kaustyczna.
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Sól glauberska krystaliczna:
„TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU". Warszawa. Wilcza 9a, tel. 8-75-39.

Stearyna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa Mazowiecka 7. tel. 584-30.

Żelazokrzem 45% i 75%:
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 510-14.

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej — Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI Druk L. Bogusławskiego i S-ki, Świętokrzyska 11.